

УДК 477.3.25

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

(за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні: проблеми та перспективи розвитку» у м. Рівне)

Виткалов Сергій Володимирович, кандидат мистецтвознавства, доцент,
ORCID. 0000-0003-0625-8822**Виткалов Володимир Григорович**, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
культурології і музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
ORCID. 0000-0001-6362-9517
sergiy_vsv@ukr.net

Названа вище конференція стала помітним явищем у науковому житті РДГУ та й України загалом. Адже її проведення засвідчило низку якісних показників, серед яких високий інтерес наукової громадськості до проблем євроінтеграційних процесів, а відтак – пошук шляхів і форм, з якими ця інтеграція має відбуватися; активна наукова діяльність, що розгортається в українських ВНЗ; широка участь у подібних заходах представників середньої спеціальної ланки освіти, що засвідчує бачення в науковому пошуку ефективних шляхів виходу з кризи, акумулювання енергії для майбутнього культурного життя.

До Оргкомітету надійшли заявки від 490 представників із 107 наукових і освітніх структур України та далекого зарубіжжя, у т.ч. науковців із 65 ВНЗ III–IV рівнів акредитації, 4 – науково-дослідних установ системи НАНУ та галузевих академій, Національних бібліотек України, а також представників зі спеціалізованих шкіл-десятирічок, ДМШ і художніх шкіл Львова, Харкова, Полтави. Якісний склад учасників: 123 – кандидати наук, доценти, 48 – доктори наук, професори, 8 докторантів, 83 аспіранти, 48 магістрантів, 78 студентів. 19 – представників із різнопрофільних ЗОШ, професійних художніх колективів, музейних установ, національних історико-культурних та історико-меморіальних заповідників України. Серед учасників заходу – науковці з Польщі, Китаю, республіки Білорусь, Росії, Азербайджану і України.

У даному збірнику розміщено 54 статті. Ще майже 100 увійшли до двох випусків наукових збірників «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку». Вип. 24 і 25.

Матеріал **I розділу «Історико-культурна ретроспектива людської творчості»** охоплює широкий напрям освітнього розвитку українських теренів, зокрема й відтворення окремих аспектів античних традицій в системі західноєвропейської вищої освіти доби Просвітництва (О.Дульська), оригінальних літературних пам'яток Київської доби (М.Даниленко, І.Чумакевич); низки розвідок із питань фахової підготовки в мистецькій (теологічній) сфері різних історичних періодів (Х.Завальнюк).

Ці питання, як відомо, постійно актуалізуються на теренах Західної України, оскільки остання чимало часу була центром розвитку різних форм теологічної освіти, активно підтриманої греко-католицькою церквою. Тож українське духовенство на цих теренах виступало провідником культурно-освітнього руху, було ініціатором заснування різноманітних культурно-мистецьких структур, що вдало поєднували богословську освіту, базовану на музично-хоровій практиці і теологічну практику. І у цьому зв'язку освіта виявляється найбільш актуальним чинником культурного процесу, оскільки питання організації її різних форм є предметом фахового аналізу науковців різних уподобань і сьогодні. І Прикарпаття продовжує ці традиції, формуючи й надалі культурно-мистецькі структури, що функціонують при Дяківсько-регентському інституті Івано-Франківського Богословського університету ім. Св. Іоанна Золотоустого, базуючись на традиціях богослужбового співу (Ж.Зваричук).

Наголосимо у цьому зв'язку і на розвідці Н.Горбатової, предметом аналізу якої є стан, ефективність і проблемний ряд сучасної дуальної освіти (заземленої на спеціальність «Хореографія»), впровадження якої є одним із провідних завдань останньої редакції Закону України про освіту. Автор наводить інформацію про експериментальний досвід її впровадження у країнах Центральної Європи, виявляє перспективи цього освітнього напрямку. Однак її положення ще не стали предметом спеціального аналізу на сторінках фахової періодики чи у системі вітчизняних ВНЗ, адже до завершення переходу на згадану форму залишається менше трьох років.

Другу частину цього розділу складає низка статей, предметом аналізу авторів яких є освітні проблеми, виявлені крізь призму різних видів мистецтв: вокального (Ж.Бичковська), бандурного виконавства у Дніпропетровській філармонії в історичній ретроспективі (Т.Чернета, С.Овчарова), а також питання українського мистецтва в контексті діяльності окремих постатей: М.Пимоненка (Г.Черняк, Х.Шеремета), І.Кавалерідзе (Г.Синько) тощо.

Зміст **II розділу «Теоретико-методологічні проблеми української культури»** складає низка статей, предметом уваги авторів яких є виявлення теоретичних засад наукового пошуку різних граней культурного життя. І в цьому зв'язку відзначимо розвідку О.Яковлева, який наводить огляд наукових концепцій часопросторового моделювання континууму культури в умовах формування нового інформаційного суспільства, а також статті, автори яких аналізують сутність науково-методологічних підходів до вивчення музичного виконавства ХХ ст. (В.Соловійов, С.Бедакова, Л.Свіридовська), його ролі у формуванні майбутнього педагога. Сюди ж віднесемо й статті, автори яких (В.Шевченко та С.Добронравова) аналізують специфіку індивідуального стилю диригента, вбачаючи в міждисциплінарному підході до його вивчення оптимальний шлях у розв'язанні цієї проблеми, оскільки він являє

собою особистість, яка в процесі творчої діяльності несе у собі чимало якостей: художнє мислення, естетичні, психологічні й технічні (мануальна техніка) складові.

Інший блок теоретичних матеріалів характеризується виявленням авторами специфіки соціокультурної анімації як різновиду дозвілєвої діяльності скансенів в Україні (Ю.Борисенко). Виокремлюючи найбільш популярні форми музейної анімації у практиці роботи сучасних музейних установах просто неба, автор наводить приклади реалізації цих форм. Продовжуючи цю думку, інший дослідник (С.Красовський) обґрунтовує основні положення, що стимулюють розширення культурологічних досліджень міжнародного туризму, у якому важливого значення набуває пропозиція установ культури України, здатних задовольнити вибагливі смаки іноземного споживача вітчизняного культурного продукту.

Серед цього напрямку досліджень згадаємо й розвідку Ю.Пономаренка, спрямовану на характеристику процесу артизації сучасних культурних практик, зокрема артизацію культури повсякденності. В процесі розгляду питання, автором проведено антропологічне, філософське, естетичне і етичне визначення арт-терапії та ескапізму як механізмів культуротворчості, матеріали якого й оприлюднюються на сторінках цієї статті.

III розділ збірника «Культурно-мистецька парадигма України у розмаїтті виявів» містить чимало матеріалу, предметом уваги авторів якого є широкий історичний контекст художньої практики. У цьому зв'язку відзначимо розвідку нашого постійного автора (А.Щербаня), чий науковий пошук завжди вирізняється глибиною розкриття проблеми та переконливою аргументацією висновків. У цьому збірнику він розглядає семантику кольорового декору в оздобленні глиняного посуду та предметів дрібної пластики території Лівобережної України у III–I тис. до н.е.

В аналізованому розділі є чимало статей, в основі яких – музичне мистецтво, зокрема і його, так би мовити, технологічний аспект: перекладення музичних творів для різних складів художніх колективів, інтерпретація у виконавстві, пошук специфічних ознак окремих творів тощо.

У цьому зв'язку звернемо увагу на розвідку В.Захарчука, який виявляє проблему національної своєрідності сучасної української музики, звертаючись до творчості представників вітчизняного авангарду: М.Скорика, Л.Дичко, В.Сильвестрова, здійснюючи пошук народнописенної автентики, яка, на думку автора, є «не лише невід'ємною складовою сучасної, ускладненої новітніми прийомами композиторського письма, музичної мови, а й «нейтралізатором», або ж елементом спрощення останньої, утримуючи художню образність такої музики у фарватері емоційної урівноваженості й природної доступності».

Деякі статті розділу присвячено висвітленню специфіки перекладень різних музичних творів, зокрема «Карпатської рапсодії М.Скорика» для специфічних інструментальних складів – камерного і українського народного оркестру та труби і баяна (Г.Гумен) й барокової музики на прикладі Прелюдії з віолончельної сюїта № 1 Й.С. Баха для класичної гітари (В.Сорока).

Серед інших – розвідки О.Дзюби та І.Кдирової, предметом дослідження яких є аналіз філософської проблематики доби Романтизму, виявлену кризь призму творчості видатного угорського композитора Ф.Ліста, здійснених на прикладі балади «Донька рибалки» та низки його вокальних творів релігійно-філософської проблематики, у яких широко використовується мелодекламація.

Перевагою **IV «педагогічного» розділу** цього збірника є наявність критичних статей, мета авторів яких – виявлення проблемного ряду у сучасній музично-педагогічній практиці, особливо мережі середніх спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів, від яких значною мірою залежить підготовка нової генерації митців та мистецтвознавців. У цьому зв'язку відзначимо статтю Н.Кобрин, яка намагається виявити проблеми у сучасній середній музичній освіті, що є наслідком багаторічного домінування радянської педагогічної доктрини у музиці та системі музичного виховання.

На прикладі аналізу програм для музичних шкіл розкриваються прогалини у сучасній музично-педагогічній літературі, зокрема відсутність у ній розділів, присвячених історії окремих періодів розвитку музичної освіти. Як зазначає автор, «зміст і мета навчальних програм зі спеціальних предметів у середньому спеціалізованому музичному шкільництві до сьогодні тією чи іншою мірою визначаються радянською і пострадянською освітньою спадщиною».

Ролі педагога у сучасній вищій школі торкається О.Абрамович, виявляючи специфіку його роботи у формуванні загальнокультурних і професійних компетентностей майбутніх фахівців; тоді як Н.Гусакова і В.Штефюк намагаються з'ясувати сутність і складові педагогічної культури викладача в контексті його професійного спілкування зі студентами.

У цьому ж розділі вміщено й декілька розвідок, мета яких – дослідження специфіки відповідних технологічних аспектів навчального процесу під час викладання фахових дисциплін, чи ширше б сказати, – методичного забезпечення окремих спеціальностей сучасної вищої школи: зокрема дизайну, у т.ч. й з використанням комп'ютерних технологій (Г.Брюханова, О.Лежнев, К.Кушнір); фахівців із питань музичної роботи з дітьми (М.Філіпчук), а також у широкому професійному контексті підготовки фахівців із вокально-інструментального виконавства (В.Дріневська, Х.Михайлюк, О.Черсак, Л.Обух).

Сюди ж віднесемо й ґрунтовну розвідку О.Хлистун, спрямовану на дослідження методики акторського тренінгу Т.Сузукі, яка з успіхом може використовуватися не лише у підготовці акторів, але й усіх тих, хто працюватиме на сучасній сцені; та А.Крися – сутність дослідження якого полягає в аналізі методики підготовки хореографів, зокрема й тих, що опановують спортивні балетні танці.